

Sosiaali- ja terveysministeriö

VIITE Puheenvuoropyyntö kuulemistilaisuudessa 3.11.2016 valinnanvapauden laajentamisen valmistelusta, STM068:00/2015/Valinnanvapaus

ASIA Vanhustyön keskusliiton kommentteja

Viitaten puheenvuoropyyntöön koskien valinnanvapauden laajentamisen valmistelua, Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry kiittää kutsusta sekä esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Vanhustyön keskusliitto (VTKL) pitää lähtökohdiltaan erittäin hyvänä valinnanvapausuudistusta, joskin esittää muutamia tarkennusehdotuksia ja kysymyksiä ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten palveluista.

Mahdollisimman pitkään kotona elämisen onnistumiseksi on tärkeää kuulla ikästä ihmistä ja hänen läheisiään palvelun järjestämisessä ja suunnittelussa. Asiakkaan voimavarojen kartoittamisen perusteella asiakkaalle tarjottavat palvelujen valinnan vaihtoehdot valmiiden pakettien sijaan lisäävät mm. VTKL:n tutkimusten mukaan tyytyväisyyttä oman elämään, sen suunnitteluun ja oikea-aikaisten räätälöityjen palveluiden saantiin.

VTKL on toistuvasti kiinnittänyt huomiota niihin epäkohtiin ja puutteisiin, mihin hankintalain tulkintakäytännöt ovat johtaneet mm. ryhdyttäessä palvelujen kilpailuttamiseen ilman iäkkään ihmisen näkemyksen kuulemista.

Valinnanmahdollisuus on yksi keino haittojen vähentämiseksi. Siitä syystä uudistusehdotuksen 1. vaiheen toteutukseen tulisi ottaa koko maassa käyttöön vanhusten palvelujen osalta valinnanvapaus eri muodoissaan. Palvelusetelistä on riittävästi kokemuksia, joten ainakaan sen käyttöönottoa ei tulisi viivästyttää. Erittäin tärkeää jo kokeilun ensimmäisessä vaiheessa olisi myös ottaa mukaan vanhusten asumispalvelut. Näin voitaisiin edistää sote-uudistuksen tavoitetta asiakaslähtöisestä järjestelmästä. Vanhuuslain mukaisesti jo nykyisellään palvelujen järjestämisen lähtökohtana tulisi olla ikääntyneen ihmisen ja hänen läheisensä näkemykset.

Malliluonnoksessa esitetään valinnan muodoiksi muun muassa suoran valinnan palvelut, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti. Uudistus edellyttää luotettavaa tietoa palveluista ja palvelujen tuottajasta. Lisäksi kaikkein hauraimmassa asemassa olevat ikääntyneet ihmiset tarvitsevat valinnanvapauden käyttämiseen sekä mahdollisten palveluiden kartoittamiseksi asianmukaista ja riittävää tukea ja ohjausta.

Täten uudistuksen kanssa ristiriitaiselta vaikuttaa se, että samaan aikaan on määrä vähentää vanhuuslain muutoksen yhteydessä iäkkäiden henkilöiden tuen mahdollisuuksista vastuutyöntekijän nimikkeellä toimivat työntekijät, joita korvaisivat sosiaalihuoltolain mukaiset omatyöntekijät. Omatyöntekijöiden tulisi kyetä tukemaan ja ohjaamaan ikääntyneitä henkilöitä valintojen tekemisessä. Jos valinnan tuki toteutuu esim. omatiimin kautta, tulisi varmistaa se, ettei mahdollinen omatyöntekijä vaihdu toistuvasti.

Valinnanvapautta tulisi voida käyttää jo alkuvaiheessa myös iäkkäiden ihmisten ja vanhusten palveluasumiseen sekä siihen liittyviin tukipalveluihin. Asunto palveluasumisyksikössä on iäkkäälle ihmiselle koti. Kilpailutettaessa asumispalvelut muutaman vuoden välein ei toteuteta arvokasta vanhuutta. Turvaamalla iäkkään ihmisen koti ja asuminen, eläminen tutussa ympäristössä ja tuttujen henkilöiden ympäröimänä lisätään hänen turvallisuudentunnettaan ja edistetään elämän arvokkaaksi kokemista.

Vanhustyön keskusliitto ehdottaa pilottihankkeen käynnistämistä valinnanvapauden toteuttamisen tueksi iäkkäiden henkilöiden asumispalveluissa.

Helsingissä, marraskuun 2 päivänä 2016

Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry